

Γενικά

Στη διάρκεια της τριπλής κατοχής της χώρας από τους Γερμανούς, Ιταλούς και Βουλγάρους, εκτός από το Στρατό Μέσης Ανατολής, δεν υπήρχε καμία άλλη οργανωμένη δύναμη ελληνικού Τακτικού Στρατού. Συγκροτήθηκαν όμως, με πρωτοβουλία διαφόρων οργανώσεων, ένοπλα ανταρτικά τμήματα, τα οποία με την πάροδο του χρόνου ισχυροποιήθηκαν σημαντικά, συνέχισαν τον πόλεμο κατά των κατακτητών και τους προκάλεσαν μεγάλες απώλειες κι υλικές φθορές.

Τα δύο μεγαλύτερα από τα ανταρτικά αυτά τμήματα ήταν ο «*Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός*» (Ε.Λ.Α.Σ.) της Οργανώσεως «*Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο*» (Ε.Α.Μ.) που έλεγχε το «*Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος*» (Κ.Κ.Ε.) και οι «*Ένοπλες Ομάδες Ελλήνων Ανταρτών*» (Ε.Ο.Ε.Α.) της Οργανώσεως «*Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Στρατός*» (Ε.Δ.Ε.Σ.).

Τον Οκτώβριο του 1943 οι δύο αυτές αντιστασιακές οργανώσεις ήρθαν σε ρήξη μεταξύ τους και τα τμήματά τους συνεπλάκησαν επανειλημμένα, με πολλές απώλειες και από τις δύο πλευρές. Παρόμοια σύγκρουση είχαμε επίσης μεταξύ του «*Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου*» και των Ελληνοβρετανικών Δυνάμεων στην Αθήνα το Δεκέμβριο του 1944 με αποτέλεσμα την ήττα των δυνάμεων του πρώτου και την οριστική διάλυσή του. Στις αρχές Ιανουαρίου 1945 διαλύθηκαν οικειοθελώς στην Κέρκυρα και οι δυνάμεις του Στρατηγού Ζέρβα. Οι περισσότεροι από τους άνδρες του εντάχθηκαν στα εκεί συγκροτούμενα τάγματα Εθνοφυλακής.

Μετά τον Δεκέμβριο του 1944 άρχισε η ανάπτυξη των πρώτων μονάδων Εθνοφυλακής, η σύσταση των οποίων είχε αποφασιστεί από πολύ πριν. Παράλληλα, με βραδύτερο όμως ρυθμό, άρχισε και η οργάνωση του Στρατού Εκστρατείας.

Στον οργανωτικό τομέα του στρατού, την ίδια περίοδο, έγιναν βαθιές τομές και αλληπάλληλες αλλαγές, με σκοπό την αύξηση της δυνάμεως, της ευελιξίας, της μαχητικής ισχύος και της επιχειρησιακής του ικανότητας. Στην προσπάθεια αυτή συνέβαλαν αποφασιστικά οι Στρατιωτικές Αποστολές της Μεγάλης Βρετανίας και των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ελλάδα.

Με τον τερματισμό του εμφύλιου πολέμου, τον Αύγουστο του 1949, ο Ελληνικός Στρατός ήταν ένας από τους καλύτερα οργανωμένους και εξοπλισμένους στρατούς της εποχής του. Το αξιόμαχο των στελεχών και οπλιτών επιβεβαιώθηκε από την επιτυχή συμμετοχή του μικρού αριθμητικά, αλλά γενναίου και ηρωικού, Εκστρατευτικού Σώματος στην Κορέα την περίοδο 1950-1955.

Η οργάνωση του πρώτου μεταπολεμικού Στρατού

Στα μέσα Οκτωβρίου του 1944 άρχισε η σταδιακή αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής από την Ελλάδα και η άφιξη των πρώτων ελληνοβρετανικών δυνάμεων. Ταυτόχρονα, άρχισε και η οργάνωση των πρώτων μονάδων Εθνοφυλακής με βάση τη Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών (Σ.Δ.Α.), η οποία είχε συγκροτηθεί μυστικά από τον

Αύγουστο του ίδιου έτους. Μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 1945, είχαν συγκροτηθεί τα πρώτα εξήντα δύο τάγματα.

Παράλληλα, αποφασίστηκε και η έναρξη συγκροτήσεως Τακτικού Στρατού. Σε πρώτη φάση, θα συγκροτούνταν μία μεραρχία από την III Ορεινή Ταξιαρχία «Ρίμινι» και θα ακολουθούσαν άλλες δύο. Η συνολική δύναμη του στρατού προβλεπόταν να φτάσει τους 100.000 άνδρες. Τον απαιτούμενο οπλισμό, καθώς και τον ιματισμό, θα χορηγούσε η Μεγάλη Βρετανία, η οποία θα παραχωρούσε επίσης 300 τεθωρακισμένα οχήματα, 80 πυροβόλα, 3.000 αυτοκίνητα και το λοιπό απαιτούμενο υλικό.

Το Μάιο του 1945, μετά από κοινή συμφωνία των δύο συμμαχικών Κυβερνήσεων, έφτασε στην Ελλάδα πολυμελής Βρετανική Στρατιωτική Αποστολή, η οποία ανέλαβε αμέσως την οργάνωση, συγκρότηση και εκπαίδευση του στρατού καθώς και τη μελέτη της μορφής των μονάδων του. Η Βρετανική Στρατιωτική Αποστολή παρέμεινε στην Ελλάδα μέχρι το 1952 και οπωσδήποτε έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη του μεταπολεμικού Ελληνικού Στρατού. Παρόμοια ήταν και η συμβολή της Αμερικανικής Στρατιωτικής Αποστολής, η οποία εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 1947. Έργο της ήταν η εποπτεία του Προγράμματος Αμοιβαίας Αμυντικής Βοήθειας για την Ελλάδα, δηλαδή προγραμματισμός του παραδιδόμενου υλικού και η ορθή αξιοποίησή του. Συμβούλευε επίσης τον Ελληνικό Στρατό για τεχνικά θέματα, την εκπαίδευση και την οργάνωση.

Στα τέλη Μαΐου του 1945 αποφασίστηκε η πλήρης αναδιοργάνωση του στρατού, με την αύξηση του στρατού Εκστρατείας, τον περιορισμό της Εθνοφυλακής στα αμιγώς στρατιωτικά καθήκοντα και τη μετάπτωσή της το ταχύτερο δυνατό σε Τακτικό Στρατό και καταρτίστηκε σχετικό σχέδιο με την ονομασία «*Διάταξις Μάχης 1946*».

Μέχρι το τέλος του 1945 ο Στρατός οργανώθηκε σε τρεις πεδινές μεραρχίες Πεζικού (II, IX, XI), έξι ανώτερες στρατιωτικές διοικήσεις, δεκαπέντε στρατιωτικές διοικήσεις και μία ανεξάρτητη ταξιαρχία Εθνοφυλακής (συνολικά 34 τάγματα Εθνοφυλακής εσωτερικού και 13 προκαλύψεως), ενώ παράλληλα αναδιοργανώθηκαν το Υπουργείο Στρατιωτικών και το Γενικό Επιτελείο Στρατού και επίσης συστήθηκαν και λειτούργησαν το Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας, το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο Αρχηγών Γενικών Επιτελείων.

[Ανάπτυξη του Στρατού κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο 1946-1949](#)

Από τον Απρίλιο του 1946 συνεχίστηκε η οργάνωση του στρατού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο σχέδιο «*Διάταξις Μάχης 1946*». Με διαταγές του Γενικού Επιτελείου Στρατού, νέοι σχηματισμοί και μονάδες συγκροτήθηκαν, πολλές από τις υφιστάμενες διοικήσεις Εθνοφυλακής μετέπεσαν σε αντίστοιχους σχηματισμούς Τακτικού Στρατού και άλλες διαλύθηκαν. Επίσης, όλα τα τάγματα Εθνοφυλακής, εκτός από τέσσερα, μετέπεσαν σε τάγματα Πεζικού. Παράλληλα, άρχισε η συγκρότηση των «*Μονάδων Άμυνας Υπαίθρου*» (Μ.Α.Υ.) από όλους τους μη επιστρατευμένους άνδρες, οι οποίοι μπορούσαν να φέρουν όπλο, με σκοπό την ανάληψη στατικών αποστολών.

Μέχρι τον Ιούνιο του ίδιου έτους, οι σχηματισμοί που διέθετε ο Ελληνικός Στρατός ανέρχονταν σε τρία σώματα στρατού, επτά μεραρχίες (3 πεδινές και 4 ορεινές), δεκαοκτώ ταξιαρχίες, τέσσερις στρατιωτικές περιοχές και μία στρατιωτική διοίκηση, ισοδύναμες με ταξιαρχίες.

Με σκοπό την προσαρμογή της διατάξεως του Ελληνικού Στρατού στις νέες απαιτήσεις και την αύξηση της δυνάμεώς του, συγκροτήθηκαν στις αρχές του 1947 σαράντα λόχοι Ορεινών Καταδρομών (ΛΟΚ), σαράντα τάγματα Εθνοφρουράς και ορισμένες άλλες μονάδες υποστηρίξεως.

Από το Φεβρουάριο του 1948 μέχρι το Σεπτέμβριο του 1949 άρχισε να βελτιώνεται η κατάσταση του στρατού σημαντικά. Η δύναμη του Στρατού Εκστρατείας αυξήθηκε, οι λόχοι Ορεινών Καταδρομών ανασυγκροτήθηκαν και οργανώθηκαν καλύτερα, τα τάγματα Πεζικού και Εθνοφρουράς εφοδιάστηκαν με σύγχρονα οπλικά συστήματα γεγονός το οποίο συνέβη και στα υπόλοιπα Όπλα και Σώματα, στα οποία συγκροτήθηκαν νέες μονάδες και βελτιώθηκε η σύνθεση των παλιών ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στην εκπλήρωση της αποστολής τους.

Στο μεταξύ, στις 20 Ιανουαρίου 1949, επαναφέρθηκε ο θεσμός του Αρχιστράτηγου. Σύμφωνα με τη δικαιοδοσία που του καθορίστηκε, ο Αρχιστράτηγος λάμβανε αποφάσεις, κατάρτιζε σχέδια επιχειρήσεων και διηύθυνε τις επιχειρήσεις. Επίσης, αποφάσιζε για τη σύνθεση και συγκρότηση των σχηματισμών και μονάδων του στρατού και ενεργούσε τις απαραίτητες κατά την κρίση του μεταβολές στο προσωπικό τους. Υπό τις διαταγές του Αρχιστράτηγου, εκτός από τις δυνάμεις στρατού, υπάγονταν και όλες οι δυνάμεις ναυτικού, αεροπορίας και χωροφυλακής που λάμβαναν μέρος στις επιχειρήσεις.

Ο θεσμός του Αρχιστράτηγου έπαψε να υφίσταται στο τέλος Μαρτίου 1951, όταν παραιτήθηκε ο Στρατάρχης Αλέξανδρος Παπάγος που κατείχε τη θέση αυτή από την επαναφορά του θεσμού στις 20 Ιανουαρίου 1949.

[Η περίοδος ειρήνης μέχρι το 1955](#)

Αμέσως μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου και την αποκατάσταση της εσωτερικής τάξεως και ασφάλειας, άρχισε η σταδιακή αποστράτευση και επάνοδος του στρατού στην ειρηνική σύνθεσή του και το ειρηνικό έργο του.

Η συνολική δύναμη του Ελληνικού Στρατού, το Δεκέμβριο του 1949, ανερχόταν περίπου σε 147.000 άνδρες.

Τον Απρίλιο του 1950, συστάθηκε για πρώτη φορά, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Παράλληλα, για το συντονισμό της οργανώσεως, των εξοπλισμών και της εκπαιδεύσεως των Ένοπλων Δυνάμεων, καθώς και για την προπαρασκευή και την κατανομή των αποστολών εφαρμογής του γενικού Σχεδίου Άμυνας της χώρας, συστάθηκε το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) ως κύριο όργανο του υπουργού στην άσκηση των καθηκόντων του.

Από το 1951 μέχρι το 1952 πραγματοποιήθηκαν διάφορες συμπληρώσεις και βελτιώσεις στην οργάνωση και λειτουργία όλων των Όπλων και Σωμάτων του στρατού

ενώ επιπλέον, συγκροτήθηκαν νέες στατικές μονάδες στην ύπαιθρο, τα «*Τάγματα Εθνοφυλακής Άμυνας*» (TEA), με αποστολή την τοπική άμυνα χώρων της υπαίθρου, την ασφάλεια των συγκοινωνιών, την κατασκευή στρατιωτικών έργων κ.ά.

Στις 18 Φεβρουαρίου 1952, η Ελλάδα έγινε ισότιμο μέλος του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO) κι από τότε μέχρι σήμερα ο Ελληνικός Στρατός ακολούθησε τις αποφάσεις και κατευθύνσεις της Συμμαχίας σε ό,τι αφορά την οργάνωση, σύνθεση, εξοπλισμούς και εκπαίδευση, σε συνδυασμό και με τις εθνικές ανάγκες. Ιδιαίτερο βάρος δόθηκε στην αποκέντρωση, την ευκινησία και την αύξηση της ισχύος πυρός των μονάδων.

Μέχρι το 1954 το ανώτατο όριο της δυνάμεως του Ελληνικού Στρατού διατηρήθηκε στο επίπεδο των 140.000 ανδρών. Στις αρχές όμως του 1954, μετά από μακρές συσκέψεις, αποφασίστηκε για λόγους οικονομίας η δύναμη του στρατού να περιοριστεί στους 105.000 άνδρες. Η μείωση αυτή επιτεύχθηκε με τη μείωση της θητείας στους δεκαοκτώ μήνες στο Πεζικό και στους είκοσι ένα μήνες στα άλλα Όπλα και Σώματα, καθώς και στους έφεδρους αξιωματικούς.

Τέλος, με σκοπό να αρθούν τα ναρκοπέδια που εγκατέστησαν οι Γερμανοί στη διάρκεια της Κατοχής και μετέπειτα οι αντίπαλες δυνάμεις στον Εμφύλιο, δημιουργήθηκε ειδική υπηρεσία του στρατού με τίτλο Υπηρεσία Εκκαθαρίσεως Ναρκοπεδίων Ξηράς (ΥΠΕΝΞ) αρχικά και Διοίκηση Εκκαθαρίσεως Ναρκοπεδίων Ξηράς (ΔΕΝΞ) στη συνέχεια. Από το 1971 η εκκαθάριση των ναρκοπεδίων ξηράς έχει ανατεθεί στο Τάγμα Εκκαθαρίσεως Ναρκοπεδίων Ξηράς (ΤΕΝΞ).

Οπλισμός

Αμέσως μετά την απελευθέρωση, τον εξοπλισμό των νεοσυγκροτούμενων μονάδων της Εθνοφυλακής και του Στρατού Εκστρατείας, ανέλαβε η Μεγάλη Βρετανία. Ο οπλισμός που χορηγήθηκε εκείνη την περίοδο και μέχρι το Μάιο του 1947, περιλάμβανε κατά είδος:

- Περίστροφα Enfield (Ένφιελντ) και Smith and Wesson (Σμιθ εντ Γουέσον) 0,38''.

- 90.495 τυφέκια Lee Enfield (Λη Ένφιελντ) και Era (Έρα) 0,303'' (7,7 χιλιοστών) καθώς και μικρό αριθμό αραβίδων No 5 του ίδιου διαμετρήματος.

- 17.350 αυτόματα Sten (Στεν) 9 χιλιοστών και Thomson (Τόμσον) 0,45'' (αμερικανικής κατασκευής).

- 6.131 οπλοπολυβόλα Bren (Μπρεν) και 62 πολυβόλα Vickers (Βίκερς) 0,303''.

- 2.060 αντιαρματικούς εκτοξευτήρες Piat (Πιάτ)

- 2.000 όλμους (1603 των 2'', 350 των 3'' και 47 των 4,2'').

- 52 άρματα μάχης «*Κένταυρος*», τα οποία όμως αξιοποιήθηκαν πολύ αργότερα, το 1948.

- 139 πυροβόλα (77 των 25 λιβρών, 50 των 3,7'' και 12 των 5,5'').

Όλος αυτός ο οπλισμός συνοδεύταν από ανάλογα παρελκόμενα, εξαρτήματα, ανταλλακτικά, ξιφολόγχες και πυρομαχικά.

Από τα μέσα του 1947, άρχισαν να φτάνουν στην Ελλάδα τα πρώτα φορτία αμερικανικού οπλισμού, η ροή των οποίων αυξήθηκε πολύ από τις αρχές του 1948. Τα κύρια είδη φορητού οπλισμού που χορήγησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, ήταν :

- Τυφέκια επαναληπτικά Springfield (Σπρίνγκφιλντ) και ημιαυτόματα M1 0,300''.
- Αυτόματες αραβίδες Τόμσον και M3 0,45''.
- Οπλοπολυβόλα Βαγ (Μπαρ) και πολυβόλα Μπράουνινγκ 0,300''.
- Περίστροφα Σμιθ Γουέσον 0,38'' και πιστόλια Colt (Κολτ) 0,45''.

Μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1948, είχαν χορηγηθεί 97.000 φορητά όπλα και περίπου 280 εκατομμύρια φυσίγγια, ενώ μέχρι το τέλος του 1949 οι αριθμοί αυτοί είχαν φτάσει τα 159.922 φορητά όπλα και 455 εκατομμύρια φυσίγγια.

Από το 1950, συνεχίστηκε κανονικά η αποστολή αμερικανικού οπλισμού και η αντικατάσταση του βρετανικού οπλισμού στις μονάδες του Ελληνικού Στρατού.

Παράλληλα με τη χορήγηση φορητού οπλισμού, από τη Μεγάλη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, έγιναν χορηγήσεις και σε βαρέα όπλα Πεζικού, σε άρματα μάχης και σε πυροβόλα κάθε είδους και διαμετρήματος.

Το 1953 όμως, τα περισσότερα από τα υπάρχοντα πυροβόλα κρίθηκαν ακατάλληλα, καθώς το ΝΑΤΟ αποφάσισε την τυποποίηση των διαμετρημάτων των πυροβόλων σε 105 και 155 χιλιοστών και 8''. Τα υπόλοιπα, μετά από την απόφαση αυτή, θα έπρεπε να αποσυρθούν, κυρίως τα βρετανικής προελεύσεως. Αποτέλεσμα αυτής της αποσύρσεως ήταν η παρεχόμενη υποστήριξη να γίνει προσωρινά ανεπαρκής.

Εκπαίδευση

Στις 20 Οκτωβρίου 1944, αμέσως δηλαδή μετά την απελευθέρωση της Αθήνας, άρχισε ξανά η λειτουργία της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, στην οποία προσκλήθηκαν να συνεχίσουν τη φοίτησή τους οι μαθητές που την είχαν διακόψει με την κήρυξη του πολέμου. Παράλληλα, για την εκπαίδευση των στελεχών στις νέες μεθόδους διεξαγωγής του πολέμου και τα νέα όπλα, δημιουργήθηκε στην Αθήνα, το Μάιο του 1945, το Γενικό Κέντρο Εκπαιδύσεως Αξιωματικών (ΓΚΕΑ). Περιλάμβανε τη Σχολή Τακτικών Σπουδών Ανώτερων Αξιωματικών, που το 1952 ενσωματώθηκε στη Σχολή Επιτελών, καθώς και τις Σχολές Πεζικού, Πυροβολικού, Μηχανοδηγήσεως (Τεθωρακισμένων), Διαβιβάσεων, Πληροφοριών, Διοικητικής Μέριμνας και Φυσικής Αγωγής. Με την πάροδο του χρόνου οι σχολές αυτές απέκτησαν αυτοτέλεια και το Γενικό Κέντρο έπαψε να υπάρχει. Το 1945 επίσης, επαναλειτούργησε η Στρατιωτική Ιατρική Σχολή και συστάθηκε η Σχολή Μηχανικού κοντά στο Λουτράκι.

Εκτός από τις σχολές αυτές, λειτούργησαν σταδιακά η Σχολή Γυναικών Αδελφών Νοσοκόμων Στρατού το 1946 στην Αθήνα, η Σχολή Επιτελών (Ανωτέρα Σχολή Πολέμου) το 1946 στη Θεσσαλονίκη, η Σχολή Τεχνικής Εκπαιδύσεως Αξιωματικών Μηχανικού (ΣΤΕΑΜ) το 1949 στην Αθήνα, η Σχολή Εθνικής Άμυνας το 1951 στην Αθήνα, το Τμήμα Κτηνιατρικού στη Σχολή Αξιωματικών Στρατιωτικών Υπηρεσιών (μαζί με τη Στρατιωτική Ιατρική) το 1952 στη Θεσσαλονίκη, η Σχολή Εφαρμογής Υγειονομικής Υπηρεσίας το 1953 στη Θεσσαλονίκη, η Σχολή Γενικής Μορφώσεως το 1955 στην Αθήνα και η Σχολή Αλεξιπτωτιστών το 1955 στον Ασπρόπυργο Αττικής.

Για την εκπαίδευση των υποψήφιων έφεδρων αξιωματικών, λειτούργησαν από το 1945 δύο Κέντρα Εκπαιδύσεως Υποψήφιων Έφεδρων Αξιωματικών τα οποία τον Ιούλιο του 1953, συγχωνεύθηκαν σε μία Σχολή με τον τίτλο «Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού» με έδρα το Ηράκλειο Κρήτης.

Για τη στελέχωση του στρατεύματος με κατάλληλους μόνιμους υπαξιωματικούς, από τις αρχές του 1950, επαναλειτούργησε στην Πάτρα η Προπαρασκευαστική Σχολή Υπαξιωματικών, η οποία εντός του ίδιου έτους μετονομάστηκε σε Σχολή Μόνιμων Υπαξιωματικών (ΣΜΥ).

Τέλος, η βασική εκπαίδευση των οπλιτών πραγματοποιούνταν στα Κέντρα Βασικής Εκπαιδύσεως ή Κέντρα Εκπαιδύσεως Νεοσυλλέκτων (ΚΕΝ), όπως μετονομάστηκαν αργότερα. Μετά την ολοκλήρωση της βασικής εκπαίδευσης όλοι μετέβαιναν απευθείας στις μονάδες τους εκτός από αυτούς οι οποίοι μετά τη βασική εκπαίδευση συνέχιζαν την τεχνική τους εκπαίδευση σε Ειδικά Κέντρα Εκπαιδύσεως (ΕΚΕ) του Όπλου ή του Σώματός τους.

Στρατολογία – Επιστράτευση

Στρατολογία

Μέχρι το τέλος του έτους 1952, η θητεία των στρατευσίμων είχε καθοριστεί σε 24 μήνες για τους οπλίτες Πεζικού και 27 μήνες για τα άλλα Όπλα και Σώματα, καθώς και για τους έφεδρους αξιωματικούς όλων των Όπλων και Σωμάτων. Οι προσκλήσεις για κατάταξη γίνονταν ανά τρίμηνο. Τον επόμενο χρόνο η θητεία μειώθηκε σε 18 και 21 μήνες αντίστοιχα, κι άλλαξε το σύστημα προσκλήσεων. Σύμφωνα με το νέο σύστημα, οι στρατεύσιμοι του Πεζικού καλούνταν ανά δίμηνο, ενώ των άλλων Όπλων και Σωμάτων ανά τετράμηνο.

Το 1955 άλλαξε και πάλι ο χρόνος θητείας των στρατευσίμων, ο οποίος ορίστηκε σε 20 μήνες για το Πεζικό και 24 μήνες για τα άλλα Όπλα και Σώματα, καθώς και για όλους τους έφεδρους αξιωματικούς. Καθιερώθηκε κατά τετράμηνο πρόσκληση όλων των στρατευσίμων κι έγινε κατανομή της θητείας σε 4 μήνες για βασική εκπαίδευση, 8 μήνες στις μονάδες Εκστρατείας και 8 μήνες στα στρατηγεία ή τις μονάδες εσωτερικού. Η κατανομή αυτή ίσχυε για το Πεζικό και ανάλογη ήταν η χρονική παραμονή για τα άλλα Όπλα και Σώματα.

Επιστράτευση

Με Νόμο της 18ης Αυγούστου 1945 κηρύχθηκε η λήξη της εμπόλεμης καταστάσεως, ενώ το Μάρτιο του 1946 έληξε και η γενική επιστράτευση στην οποία βρισκόταν η χώρα από τις 28 Οκτωβρίου 1940. Οι ένοπλες δυνάμεις διατηρούνταν πλέον σε μερική επιστράτευση. Ωστόσο, από τις 30 Οκτωβρίου 1948 ολόκληρη η επικράτεια κηρύχθηκε σε κατάσταση πολιορκίας, λόγω του εμφύλιου πολέμου και της έκρυθμης καταστάσεως που επικρατούσε στην ύπαιθρο.

Τον Ιούνιο του 1951 έγινε το πρώτο μεταπολεμικό σχέδιο επιστρατεύσεως, το οποίο τρία χρόνια αργότερα, το 1954, προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις ετοιμότητας του ΝΑΤΟ.

Επιβολή του Νόμου – Ανασυγκρότηση των στελεχών του στρατεύματος

Επιβολή του νόμου

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα στο χρονικό διάστημα 1946-1949, λόγω του Εμφυλίου και της παραγμένης εσωτερικής καταστάσεως, παρατηρήθηκε έντονη δραστηριότητα στον τομέα της επιβολής της έννομης τάξεως και πάρθηκαν αυστηρά περιοριστικά μέτρα της ατομικής ελευθερίας. Στο πλαίσιο αυτό ιδρύθηκαν και λειτούργησαν πάνω από τριάντα διαρκή και έκτακτα στρατοδικεία, που κάλυπταν ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της χώρας. Στο ίδιο χρονικό διάστημα επήλθαν πολλές τροποποιήσεις στο Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα και θεσπίστηκε η ποινή του θανάτου για πολλά αδικήματα, τα οποία πριν τιμωρούνταν με πολύ ελαφρότερες ποινές. Μετά το 1950, όταν πλέον είχε αποκατασταθεί πλήρως η τάξη και εμπεδώθηκε το αίσθημα της ασφάλειας σε ολόκληρη την επικράτεια, καταργήθηκαν τα περισσότερα από τα στρατοδικεία, άρχισαν να παρέχονται σταδιακά από το Κράτος διάφορα «*ευεργετήματα*» στους καταδικασμένους ή διωκόμενους από τα στρατοδικεία κι επίσης να θεσπίζονται «*μέτρα ειρηνεύσεως*» από την παραγμένη περίοδο του εμφυλίου.

Ανασυγκρότηση των στελεχών του στρατεύματος

Αμέσως μετά τον Δεκέμβριο του 1944, τέθηκε θέμα ανασυγκροτήσεως του Σώματος των Αξιωματικών. Προκειμένου λοιπόν να εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος αριθμός ικανών αξιωματικών για τη στελέχωση του στρατού, όλοι οι αξιωματικοί και οι ανθυπασπιστές που υπηρετούσαν στις τάξεις του τέθηκαν υπό την κρίση τριών Συμβουλίων, τα οποία θα αποφαίνονταν ποιοι θα αποτελούσαν τα μόνιμα στελέχη και ποιοι θα εντάσσονταν στην κατηγορία των «*εκτός υπηρεσίας και οργανικών θέσεων*».

Παράλληλα με τις εργασίες εξυγιάνσεως του Σώματος των αξιωματικών, ρυθμίστηκαν νομοθετικά από το 1945 και τα θέματα των προαγωγών και των οργανικών θέσεων των αξιωματικών. Σύμφωνα με τις νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις, αρμόδιο για τη σύνταξη των πινάκων προακτέων, μη προακτέων και αποστρατευτέων υποστρατήγων ήταν το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο, το οποίο προέβαινε και στις τοποθετήσεις τους. Η κρίση των υπόλοιπων αξιωματικών γινόταν από τα Συμβούλια Επιλογής «1» και «2».

Στις 22 Σεπτεμβρίου 1949, αμέσως μετά τη λήξη του Εμφυλίου, παραχωρήθηκε ευρεία δικαιοδοσία στον Αρχιστράτηγο για τις προαγωγές και αποστρατείες των αξιωματικών και οι αποφάσεις του, ήταν υποχρεωτικές για τον Υπουργό Στρατιωτικών. Έτσι, αναστάλθηκε η λειτουργία των Στρατιωτικών Συμβουλίων Επιλογής «1» και «2», τα οποία επαναλειτούργησαν από τον Ιούλιο του 1954 μαζί με το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο Κρίσεως.

Με παρόμοιες νομοθετικές ρυθμίσεις αποκαταστάθηκαν, την ίδια περίοδο, οι μόνιμοι και εθελοντές υπαξιωματικοί και ανθυπασπιστές του στρατού και καθορίστηκαν ακόμη η αρχαιότητα και οι προαγωγές τους.

Στολή

Οι στολές των αξιωματικών και οπλιτών συνέχισαν να είναι οι ίδιες και ομοιόμορφες, ανάλογα με τη χρονική περίοδο (χειμερινές ή θερινές) και την ειδική περίπτωση που φέρονταν, όπως τελετών, εσπερίδων, δεξιώσεων, περιπάτου, υπηρεσίας, παρελάσεων, ασκήσεων κ.τ.λ.

Το 1946 καθορίστηκαν τα διακριτικά του βαθμού του ταξίαρχου στέμμα και σύμπλεγμα πυροβόλου και σπάθης τοποθετημένα χιαστί. Επίσης, συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν ορισμένες διατάξεις, που αφορούσαν το πηλήκιο των αξιωματικών. Σύμφωνα μ' αυτές το πηλήκιο των ανώτερων και κατώτερων αξιωματικών ήταν όμοιο, ενώ των ανώτατων έφερε ταινία που κάλυπτε ολόκληρο το στεφάνι του και το χρώμα της διέφερε ανάλογα με το Όπλο ή το Σώμα. Οι αξιωματικοί και οπλίτες του Ιππικού - Τεθωρακισμένων, έφεραν το κάλυμμα των Βάσκων (μπερέ) χρώματος μαύρου. Μπερέ, χρώματος πρασίνου, καθιερώθηκε επίσης για τους αξιωματικούς και οπλίτες των μονάδων Καταδρομών.

Το 1948 καθορίστηκε ως διακριτικό, για τους πτυχιούχους αξιωματικούς της Σχολής Πολέμου, ελλειψοειδής ορειχάλκινη πλάκα με ανάγλυφη τη θεά Αθηνά και την επιγραφή «ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ». Επίσης, καθιερώθηκε η τοποθέτηση, στα επιρράμματα των ανώτατων αξιωματικών, χρυσόπλεκτου κλάδου δρυός, στη βάση του οποίου προσαρμοζόταν μεταλλικό επίχρυσο κουμπί με ανάγλυφο το στέμμα και το θυρεό, εκτός από το Υγειονομικό που είχε ανάγλυφο το φίδι τυλιγμένο στη ράβδο.

Τα χρώματα των επιρραμμάτων ορίστηκαν από ερέα ερυθρά για τα Όπλα, το Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών, το Σώμα Υλικού Πολέμου και το Τεχνικό, πορτοκαλί για το Σώμα Οικονομικών Υπηρεσιών, βυσσινί για το Υγειονομικό, βαθύ κυανό για το Στρατολογικό και ανοικτό ιώδες για το Κτηνιατρικό. Στα επιρράμματα των συνταγματαρχών υπήρχε επιπλέον το οικείο μεταλλικό έμβλημα του Όπλου ή Σώματος, ενώ το διακριτικό Ιππικού - Τεθωρακισμένων αποφασίστηκε να είναι χάλκινο ομοίωμα άρματος και ίππου.

Ηθικές αμοιβές - Μέριμνα για το προσωπικό

Ηθικές αμοιβές

Στη μεταπολεμική περίοδο 1945-1955, προκειμένου να τιμηθούν όσοι συμμετείχαν στον πόλεμο 1940-1945 και την Εθνική Αντίσταση, καθιερώθηκαν και απονεμήθηκαν τα ακόλουθα μετάλλια:

- **Αναμνηστικό Μετάλλιο Πολέμου 1940-41:** Καθιερώθηκε το 1946 και τροποποιήθηκε επανειλημμένα μέχρι να πάρει την τελική του μορφή. Απονεμήθηκε στους στρατιωτικούς που υπηρέτησαν στη διάρκεια του πολέμου 1940-41, καθώς και σε ιδιώτες, οι οποίοι προσέφεραν υπηρεσίες στο στράτευμα.

- **Αναμνηστικό Μετάλλιο Πολέμου 1941-45:** Καθιερώθηκε, όπως και το προηγούμενο, το 1946 και απονεμήθηκε με τις ίδιες προϋποθέσεις.

- **Μετάλλιο Εθνικής Αντιστάσεως 1941-45:** Καθιερώθηκε το 1948 και τροποποιήθηκε πολλές φορές, μέχρι να πάρει την τελική του μορφή. Απονεμήθηκε σε όσους έλαβαν μέρος στην Εθνική Αντίσταση μεταξύ των ετών 1941-1945.

- **Μετάλλιο για τις Υπηρεσίες στα Ηνωμένα Έθνη:** Καθιερώθηκε το 1950 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, για όλες τις χώρες που συμμετείχαν στην εκστρατεία της Κορέας.

Μέριμνα για το προσωπικό

Παράλληλα με τις ηθικές αμοιβές που απονεμήθηκαν στους πολεμιστές της περιόδου 1940-1945, το 1949 πάρθηκαν σημαντικά μέτρα και για την προστασία και αποκατάσταση των αναπήρων και θυμάτων πολέμου. Έτσι, καθορίστηκε νομοθετικά ποιοι από τους πολεμιστές περιλαμβάνονταν στις κατηγορίες αυτές και τι ευεργετήματα απολάμβαναν. Τα σημαντικότερα από αυτά, εκτός από τη σύνταξή τους, ήταν άδειες περιπτέρων, καφενείων, κυλικείων, διορισμοί σε έμμισθες θέσεις, απαλλαγές από φόρους και τέλη, ψυχαγωγία αναπήρων, εκπαιδευτικές ατέλειες, λουτροθεραπείες και αεροθεραπείες, Ορθοπεδικό Εργοστάσιο Αναπήρων, Οίκος Αναπήρων Πολέμου, Θεραπαινίδες, επαγγελματική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση, στέγαση, έξοδα κηδείας, σήματα και ταυτότητες και λοιπές διακρίσεις ενώ ταυτόχρονα συστάθηκε Ταμείο Αρωγής Αναπήρων και Θυμάτων Πολέμου.

Το 1951 ιδρύθηκε, στη Γενική Διεύθυνση Δημόσιου Λογιστικού, «Επιτροπή Κανονισμού Πολεμικών Συντάξεων», ενώ τα αμέσως επόμενα χρόνια ψηφίστηκαν πολλές διατάξεις που απέβλεπαν στην κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την προστασία των απολυόμενων από τις τάξεις του Στρατού, τη δημιουργία παραρτημάτων του Ταμείου Αρωγής Αναπήρων και Θυμάτων Πολέμου και σε άλλους νομούς του Κράτους, την κύρωση του Κανονισμού Εκτελέσεως Οικισμού του Αυτόνομου Οικοδομικού Οργανισμού Αξιωματικών (ΑΟΟΑ), την καθιέρωση θρησκευτικών εορτών για το Στρατό Ξηράς κ.ά.